

ORTAÖĞRETİMİN BUGÜNKÜ PLANLAMA SORUNLARI

Prof. Dr. Mahmut ÂDEM*

Ortaöğretim; temel eğitim üzerine en az üç yıllık öğrenim veren genel, mesleki ve teknik eğitim kurumlarının tümünü kapsar. (Milli Eğitim Temel Kanunu (METK), Md. 26)

Temel eğitimi tamamlayan ve ortaöğretime girmeye hak kazanmış olan her öğrenci, ortaöğretime devam etmek ve ortaöğretim imkanlarından ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde yararlanmak hakkına sahiptir. (METK, Md. 27)

Milli Eğitim Temel Kanununa göre ortaöğretimin amaç ve görevleri şunlardır:

"1. Bütün öğrencilere ortaöğretim seviyesinde asgari ortak bir genel kültür vermek suretiyle, onlara kişi ve toplum sorunlarını tanımak, çözüm yollarını aramak ve yurdun iktisadî, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunmak bilincini ve gücünü kazandırmak",

"2. Öğrencileri, çeşitli program ve okullarda ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda yükseköğretime veya hem mesleğe hem de yükseköğretime veya hayata ve iş alanlarına hazırlamaktır."

"Bu görevler yerine getirilirken öğrencilerin istekleri ve kabiliyetleri ile toplumun ihtiyaçları arasında denge sağlanır." (METK, Md. 28).

Yönetim açısından konuya yaklaşıldığında, Türkiye'de ortaöğretim başlıca iki kümede incelenebilir:

- I. Resmi Ortaöğretim Kurumları
 - a- Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olanlar
 - b- Diğer Bakanlıklara bağlı olanlar
- II. Özel Ortaöğretim Kurumları

1990-1991 öğretim yılı rakamlarına göre Türkiye'deki toplam ortaöğretim (Genel + Mesleki - Teknik L.) öğrencilerinin yalnızca % 2.7'si özel okullarda, geri kalan % 97.3'ü resmi okullarda öğrenim görmektedir.

Program türlerine göre 1989-1990 öğretim yılında Türkiye'de; 7'si özel, 17'si resmi lise olmak üzere toplam 46 çeşit mesleki-teknik lise, böylece klasik, mesleki-teknik, resmi-özel toplam 56 çeşit lise bulunmaktadır.

* Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi.

Ortaöğretimdeki gelişmeler sayısal olarak incelendiğinde, Cumhuriyetimizin kuruluşundan günümüze ulaşılan nokta hiç de küçümsenmeyecek kadar önemlidir. 1923-1924 öğretim yılında Türkiye'de toplam 1241 lise öğrencisi, ortaokul kısmı ile birlikte 21.919 mesleki-teknik öğretim öğrencisi öğrenim görüyordu. 1990-1991 öğretim yılında % 44'ü mesleki-teknik (627.274) toplam 1.426.632 lise öğrencisi öğrenim görüyordu. Bu da, çağ nüfusunun % 37'sinin okullaştığını göstermektedir. Bu kesimdeki öğrenci sayısı, son 67 yılda 62 ile katlanmıştır. Cumhuriyetin kurulduğu yıl, tüm lise türü bir elin parmaklarını geçmezken, bugün sayı 56'dır. Bununla birlikte ulaşılan nokta yeterli mi? Ortaöğretim nasıl planlanmıştır?

Ortaöğretimin Planlanması

XXI. yüzyıla 7 yıl kala Türkiye, sanayileşme sürecine girmiş bulunmaktadır. Bu yarışta başarılı olmak, böylece Avrupa Topluluğunun seçkin bir ortağı olmak istemektedir. Daha açık bir deyişle Cumhuriyetimizin kurucusu Atatürk'ün gösterdiği gibi, çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmak ve geçmektir, Türkiye'nin hedefi.

Ekonomide gelişmiş Batı Avrupa ile ortak olmak isteyen ülkemiz, aynı zamanda anılan toplulukça benimsenmiş evrensel değerleri de paylaşmak, onlara da ortak olmak istemektedir. Genelde toplumsal ve ekonomik strateji açısından planlanan eğitime; günümüzde demokratik düşünen, insan haklarına saygılı, laik anlayışta insan yetiştirme vb. öğelerden oluşan evrensel boyut eklenmiştir.

Planlamanın Toplumsal Boyutu

Anayasanın 42. maddesine göre "kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz". Buna göre herkesin ortaöğrenim görme hakkı vardır. Ancak ortaöğretimin önkoşulu ilköğretim okulunu (8 yıl) başarıyla bitirmektir.

Temel Eğitim, Milli Eğitim Bakanlığının 1991 yılı Bütçe Raporuna göre 1990-1991 öğretim yılında ilköğretim okulunun I. devresinde (ilkokul) çağ nüfusunun okullaşma oranı % 94.1, daha açık bir deyişle 7-11 yaş kümesi nüfusun 432.668'i daha ilköğretim evresinde eğitim sisteminden dışlanmıştır. İlköğretim Okulu II. devresinde (ortaokul) okullaşma oranı % 58, yani 12-14 yaş kümesi toplam nüfusun 2.373.745'i; temel eğitim çağındaki 7-14 yaş kümesi nüfusunun 2.153.587'si (% 19'u), ortaöğrenim şansını yitirmektedir. Oysa 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununa göre; "İlköğretim 6-14 yaşlarındaki çocukların eğitim ve öğretimini kapsar. İlköğretim, kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve Devlet okullarında parasızdır" (Md. 22). Bugün 6-14 yaşlarındaki her 100 çocuktan 19'u eğitim şansını, zorunlu

temel eğitim aşamasında yitirmektedir. Bu, ülkemizin toplumsal politikası, ekonomik büyümesi, özellikle eğitimde herkese fırsat ve olanak eşitliği açısından çok büyük bir kayıptır. Üye olmak istediğimiz AT ülkelerinde zorunlu eğitim 7-12 yıl arasında değişmektedir. Örneğin, Almanya ve Belçika'da 6-18 yaşları arasındaki tüm nüfusa eğitim zorunludur. Herkes lise öğrenimi görmek zorundadır.

Ortaöğretim, Buna karşılık Türkiye'de 1990-1991 öğretim yılında lise öğrenim çağındaki nüfusun yalnızca % 20.9 genel, % 16.1 mesleki-teknik olmak üzere % 37'si okullaştırılabilmektedir. Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planında bu hedef % 39.2 olarak öngörülmüştü.

Konu biraz daha ayrıntıları ile ele alınacak olursa, 1985 - 1986* öğretim yılında lise öğrenim çağındaki nüfusun (15-17) toplam okullaşma oranı % 31.7'dir. Bu oran erkek nüfus için % 39.6, kız nüfus için % 23.6'dır. Buna göre ortaöğretim çağındaki her 5 erkekte 2'si, kızlardan 1'i lise öğrenim şansına sahiptir. Aynı yıl İstanbul ilimizde lise çağındaki kızların % 36.1'i, erkeklerin % 29.9'u genel lisede okullaştırılmıştır. Aynı oranlar sırasıyla İzmir ilimiz için % 33.8, % 27.8; Ankara ilimiz için % 33.5, % 33'tür.

Buna karşılık lise çağındaki nüfusun yalnızca % 6.4'ünün okullaştırılabildiği Hakkari ilimizde kızların okullaşma oranı % 2.3, erkek nüfusun okullaşma oranı % 9.8'dir. Bitlis ilinde kızların okullaşma oranı % 3.1, erkekler için bu oran % 20'dir. Anılan oranlar Mardin'de sırasıyla % 3.4 ve % 18.3'tür.

Bu rakamlardan başlıca iki önemli sonuç çıkarılabilir:

1. Milli Eğitim Temel Kanununda açık hükme bağlanan eğitimde genellik ve eşitlik ilkesi ile taban tabana ters bir gelişme görülmektedir. Yasanın 4. maddesine göre "Eğitim kurumları dil, ırk, cinsiyet ve din ayrımı gözetilmeksizin herkese açıktır. Eğitimde hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz."

Oysa rakamlar gösteriyor ki, ortaöğretim hizmeti; kadınlara göre erkeklere; Doğu İllerimize göre Batı İllerimizden daha yüksek oranda sunulmaktadır.

2. Milli Eğitim Temel Kanununa göre eğitimde herkese fırsat ve olanak eşitliği sağlanması öngörülmüştür. Buna göre, "Eğitimde kadın, erkek herkese eşit fırsat ve imkân eşitliği sağlanır. Maddi imkanlardan yoksun başarılı öğrencilerin en yüksek eğitim kademelerine kadar öğrenim görmelerini sağlamak amacıyla parasız yatılılık, burs, kredi ve başka yollarla gerekli yardımlar yapılır". (Md. 8)

* 1990 yılı Genel Nüfus Sayımının, Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri henüz yayınlanmadığından bu yıl alınmıştır.

Yasanın bu açık hükmüne karşın yukarıdaki rakamlardan çıkarılabilecek en önemli sonuç şudur: Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşundan tam 62 yıl, laik eğitimin benimsenmesinden 61 yıl sonra, 1985-1986 öğretim yılında her tür ve düzey eğitimde, özellikle ortaöğretimde kadın nüfusun erkek nüfusa oranla çok geri durumda bulunması bize, komşularımız İslâm ülkelerinin durumunu çağrıştırmaktadır. Bu durum; hedefi çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmak ve geçmek olan, AT'a aday ülkemiz için bizce utanç vericidir, ayıptır. Türkiye bu ayıptan kurtarılmalıdır.

Planlamanın Ekonomik Boyutu

Ünlü Fransız düşünür ve iktisatçı Claude Henri Saint-Simon (1760-1825), "Fransa'nın tüm tıbbi araçları bir gecede tahrip edilse, aynı düzeni altı ay içinde yeniden kurabilirim. Ama tüm doktorlar bir anda ortadan kaybolursa, ancak yüzyıl sonra bugünkü düzeye ulaşabilir" demiştir. Aynı görüşü yüz yıl sonra ünlü Amerikalı iş adamı Henry Ford şöyle ifade etmiştir: "Fabrikalarımı ve makinelerimi tahrip edin, ama adamlarımı bana bırakın, en kısa sürede eski servetime yeniden sahip olurum". (Solomon, 1966. s. 5)

İkinci Dünya Savaşı sonrasında "bu ülkede yaşanmaz" denilen Almanya, ekonomik bir atılım yapabilmişse, bunu savaş sonrası ülkeye dönen 10 milyondan fazla nitelikli ve yüksek nitelikli teknik insangücüne borçludur. Aynı örnek Japonya ve İsrail için de geçerlidir. Öyleyse eğitim ile ekonomik kalkınma arasında çok sıkı bir ilişki vardır. Bunu Fransız kalkınma uzmanı Jean Fourastié şöyle belirtmiştir: "Geri kalmış bir ülke, eğitimde de geri kalmış bir ülkedir."

Eğitim, ekonomik kalkınmayı hızlandıran en önemli etkidir. Bu, toplum açısından böyledir, birey açısından da böyledir. Genelde anne-babalar, çocuklarının eğitimi için yaptıkları harcamaları, çocuğun geleceği için bir yatırım olarak kabul etmektedirler. Buna göre bireyin eğitiminden temel amaç, hak edilen diplomanın bir iş bulma ya da istihdam aracı olmasıdır. Bu ilke ülkemizde ne ölçüde geçerlidir? Ortaöğretimde ilgi ve yetenekleri ölçüsünde gençler, bir mesleğe, hayata ve iş alanlarına yeterince hazırlanabiliyorlar mı? Belli bir alanda eğitim görmüş genç, belli bir iş için mi yetiştiriliyor? Eğitim ile iş arasında sıkı bir ilişki bulunmakta mıdır?

Bugün gençler; geleceklerinden her zamankinden daha çok kaygı duymaktadırlar. Bu bağlamda gençlerin aklına bir çok soru gelmektedir: Ülkemizdeki işsizlik daha da artacak mı? Elde edeceğimiz diploma, bize iş bulma olanağı sağlayacak mı? Geleceğin iş koşulları bize insanca bir yaşam sağlayacak mı?

Toplum da şu soruyu sormaktadır: Gelişen sanayi, tarım ve hizmet kesimleri istedikleri nitelikte işgücü bulabilecek mi?

Bu durumda hem toplum hem birey açısından eğitimden beklenti aynıdır. Birey, bir meslek edinmek, bu meslekte çalışarak toplumda hak ettiği yere gelebilmek için eğitim görmek istemektedir. Toplum da, ancak bireyin yetiştiği meslekte üretken ve verimli olabileceği, böylece ekonomik büyümeye katkı sağlayabileceği için eğitime, özellikle mesleki-teknik eğitime ağırlık ve öncelik vermeyi hedeflemektedir.

Milli Eğitim Temel Kanunu'nun planlılık ilkesi şöyledir:

"Milli Eğitimin gelişmesi iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınma hedeflerine uygun olarak eğitim-insangücü-istihdam ilişkileri dikkate alınmak suretiyle, sanayileşme ve tarımda modernleşmede gerekli teknolojik gelişmeyi sağlayacak, mesleki ve teknik eğitime ağırlık verecek biçimde planlanır ve gerçekleştirilir" (Md. 14).

Ortaöğretim düzeyinde mesleki-teknik ortaöğretime ağırlık ve öncelik verilmesi kalkınma planlarında hedef seçilmiştir:

"Ortaöğretim çağındaki gençlerin büyük bölümü mesleki ve teknik eğitime yönettilecektir. Bu amacın gerçekleşmesi için teknik öğretim çıraklıktan teknisyenliğe kadar bütünüyle sanayi ile bağlantılı, onun imkan ve ihtiyaçları ile uyaşan bir sistem olarak kurulmalı ve işletilmelidir." (BBYKP, 1963-1967, s. 458)

Ancak, planlı dönemdeki gerçekleştirmeler, belirlenen hedeflerin aksine genel ortaöğretim lehine olmuştur.

ÇİZELGE 1
PLANLI DÖNEMDE LİSELERDEKİ ÖĞRENCİ SAYISI VE DAĞILIMI
(1960-1961/1990-1991)

Yıl	Lise	Toplama Oranı (%)	Mesleki Teknik Lise	Toplama Oranı (%)
1960-1961	75.632	51	71.659	49
1965-1966	111.181	55	90.564	45
1970-1971	244.569	59	303.793	41
1975-1976	385.688	56	172.780	44
1980-1981	534.605	60	355.007	40
1985-1986	627.985	59	437.267	41
1990-1991	799.358	56	627.274	44

KAYNAK: DIE, Milli Eğitim İstatistikleri

Çıraklık Eğitiminin kuramsal olarak lise öğrenim çağında olup da bu öğrenime devam edemeyen tüm gençleri kapsamı gerekmektedir. 1990-1991 öğretim yılı çıraklık eğitimi çağ nüfusu 2.5 milyon dolayındadır. Bu nüfusun ancak % 7'sine (180.000) çıraklık eğitimi sunulabilmiş, geri kalan % 93'ü hiçbir mesleki bilgi ve beceri kazandırılmadan hayata atılmışlar, daha doğrusu kaderleri ile başbaşa bırakılmışlardır.

Ortaöğretimde genel ve mesleki-teknik öğretim arasındaki plan hedefleri ile taban tabana ters gerçekleşme; mesleki-teknik eğitimin kendi içinde nasıl olmuştur, gelişme ekonomik gereksinimlerle tutarlı mıdır?

ÇİZELGE 2

PLANLI DÖNEMDE MESLEKİ-TEKNİK LİSE ÖĞRENCİ SAYILARININ TOPLAM İÇİNDEKİ ORANI (% OLARAK)

Yıllar	Erkek Teknik Öğretim	Kız Teknik Öğretim	Ticaret Turizm Öğretim	Din Eğitimi	Diğer
1960-1961	24	33	9	2	32
1985-1986	43	9	22	20	6
1990-1991	45	8	24	16	7

KAYNAK: DIE, Milli Eğitim İstatistikleri

ÇİZELGE 3

PLANLI DÖNEMDE MESLEKİ-TEKNİK ÖĞRETİMDE (ORTAOKUL+LİSE) ÖĞRENCİ SAYISINDAKİ KAYDEDİLEN GELİŞMELER

Yıllar	Erkek Teknik Öğretim	Kız Teknik Öğretim	Ticaret Turizm Öğretim	Din Eğitimi	Diğer	Toplam
1960-1961 Öğr. S.	33.388	21.590	11.342	4.699	37.202	108.221
Toplama Oranı %	31	20	11	4	34	100
1985-1986 Öğr. S.	278.106	80.113	93.317	251.152	99.223	801.911
Toplama Oranı %	35	10	12	31	12	100
1990-1991 Öğr. S.	288.489	86.255	171.381	309.677	44.403	900.205
Toplama Oranı %	32	10	19	34	5	100
Yıllık Ortalama Artış (%) (1960-1990)	7.5	4.7	7.3	15.0	0.6	7.3

KAYNAK: DIE, Milli Eğitim İstatistikleri

Türkiye sanayileşmekte olan bir ülkedir. Türkiye, işgücü fazlasını yurtdışına gönderen bir ülkedir. Bu nedenle, ortaöğretim düzeyinde en çok gereksinme duyulan nitelikli işgücü, erkek teknik öğretim, özellikle endüstri meslek ve teknik lise mezunu teknisyendir.

Öte yandan AT iş piyasasında Türk işgücünün en büyük rakibi; eski sosyalist ülkelerin işgücüdür ve rakip olduğumuz bu ülkelerin işgücü Türk işgücünden daha nitelikli, eğitim düzeyi de daha yüksektir.

Çizelge 2'de de görüldüğü gibi ülkemizde planlarda belirlenen teknisyen yetiştirme hedeflerine ulaşamamıştır. Örneğin; 1960-1961/1990-1991 döneminde yıllık ortalama en yüksek artış, diplomalı işsiz yetiştiren İmam-Hatip (% 15.0) ve Ticaret ve Turizm (% 7.3) öğretimde gerçekleşmiştir. Buna karşılık en çok gereksinme duyulan AT'ta da en iyi rekabet edilecek olan teknik lise öğrenci sayısı, toplam mesleki-teknik lise öğrenci sayısındaki oranı 1990-1991 öğretim yılında en düşük düzeyde bulunuyordu (% 4). Aynı yıl İmam-Hatip Lisesinin toplam içindeki oranı % 16 idi.

İş piyasasına nitelikli işgücü yetiştirmekte beklenen başarıyı gösteremeyen, çoğuna diplomalı işsiz yetiştirmekte olan mesleki-teknik ortaöğretim öğrencileri yükseköğretime hazırlanabiliyorlar mı?

Yükseköğretime Giriş

Üniversiteye girişte, mesleki-teknik ortaöğretimin liseden başarılı olaması beklenmedik bir sonuç değildir. Çünkü bu okullar, esasen öğrencileri önce mesleğe, sonra üniversiteye hazırlamak durumundadır. Mesleki-teknik ortaöğretim programları, daha çok meslek ağırlıklı programlardır. Oysa üniversiteye giriş sınavı soruları, lise programlarına göre hazırlanmaktadır. Örneğin 1990 yılında yüksek öğretim kurumlarına başvuranların % 58.3'ü lise, % 41.7'si mesleki-teknik lise mezunlarıdır. Buna karşılık aynı yıl bir yükseköğretim kurumuna yerleşenlerin % 63.2'si lise, % 36.8'i mesleki-teknik lise mezunudur. Buna göre "üniversitenin yolu liseden geçer" demek yanlış olmaz.

Çizelge 4'e göre, mesleki-teknik lise öğrencilerinin bir meslek elemanı olarak yetiştirilmeleri temel hedeftir. Bu durumda 1990-1991 öğretim yılında 59983'ü ortaokulda, 23805'i lisede olmak üzere toplam 87788 İmam Hatip Okulu kız öğrencileri hangi meslek için yetiştirilmektedir?

ÇİZELGE 4

OKUL TÜRLERİNE GÖRE YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARINA BAŞVURAN-YERLEŞEN ADAY SAYILARI (1986-1990)

OKUL TÜRÜ	1986			1990				Yerleşen/Başvuran %
	Başvuran	Yerleşen	Yerleşenlerin Toplama Oranı %	Başvuran	Başvuranların Toplama Oranı %	Yerleşen	Yerleşenlerin Toplama Oranı %	
Fen L.	350	294	0.20	758	0.1	566	0.3	75
Özel L.	3.451	2.287	1.4	8.223	0.9	4.885	2.4	59
Anadolu L.	4.257	2.934	1.8	8.718	1.0	5.286	2.7	61
Liseler	306.962	103.866	62.6	503.046	56.3	113.428	57.8	23
Öğretmen L.	7.535	3.030	18	10.350	1.2	2.250	1.1	22
İmam-Hatip L.	30.749	9.853	5.9	53.193	6.0	10.338	5.3	19
Askeri L., Polis Koj.	792	280	0.2	2.889	0.3	745	0.4	26
Teknik L.	5.590	2.394	1.4	12.562	1.4	4.386	2.2	35
Endüstri Meslek L.	79.355	21.175	12.8	155.508	17.4	23.465	12.0	15
Kız Meslek L.	11.896	3.113	1.9	25.839	2.9	2.539	1.3	10
Sağlık L.	4.757	1.742	1.1	17.148	1.9	3.453	1.8	20
Ticaret L.	41.296	11.808	7.1	79.629	8.9	20.763	10.8	26
Diğer Meslek. L.	6.495	3.041	1.8	15.112	1.7	4.149	2.1	27
TOPLAM	503.481	165.817	100	892.975	100	196.253	100	22

KAYNAK: ÖSYM

Eğitimin Demokrasi Boyutu

Hedefi; çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmak ve geçmek olan Türkiye, demokrasi eğitimini gözardı edemez, ederse XXI. yüzyılda dünya ülkeleri arasında hak ettiği yere gelemmez.

Milli Eğitim Temel Kanununda Demokrasi Eğitimi konusunda şu hüküm getirilmiştir:

"Güçlü ve istikrarlı, hür ve demokratik bir toplum düzeninin gerçekleşmesi ve devamı için yurttaşların sahip olmaları gereken demokrasi bilincinin, yurt yönetimine ait bilgi, anlayış ve davranışlarla sorumluluk duygusunun ve manevi değerlere saygının, her türlü eğitim çalışmalarında öğrencilere kazandırılıp geliştirilmesine çalışılır, ancak, eğitim kurumlarında Anayasada ifa-

desini bulan Atatürk Milliyetçiliğine aykırı siyasi ve ideolojik telkinler yapılmasına ve bu nitelikteki günlük siyasi olay ve tartışmalara karışılmasına hiçbir şekilde meydan verilmez". (Md. 11)

Yasada belirlenen bu demokrasi hedefinin gerçekleşmesi bir yana, gide- rek uzaklaşıldığından duyulan kaygılar günden güne artmaktadır. Ne yazık ki, yaşanan olaylar da bu görüşü güçlendirmektedir. 12 Mart 1971 ve 12 Eylül 1980 öncesi Türk gençliğinin, "Dev-Solcu", "Milliyetçi", "Ülkücü", "Akıncı" vb. adlarla kamplara ayrılması, devletin okullarının, fakültelerinin, yurtlarının "kurtarılmış bölge" ilan edilmesi, yasanın demokrasi eğitimi hedefine ne ölçüde ulaşıldığını çok güzel ortaya koymaktadır.

Bilindiği gibi Kurtuluş Savaşının tüm şiddetiyle devam ettiği 1920'lerde Türkiye'de "eğitim dini mi, yoksa milli mi olmalıdır?" tartışması başlamıştır. 3.5.1920 tarihinde kurulan ilk TBMM Hükümeti "Çocuklara verilecek eğitimin dini ve milli olacağını" belirtmiştir. 28.12.1920 tarihinde göreve getirilen ikinci Milli Eğitim Bakanı Hamdullah Suphi Tanrıöver, 16.7.1921 tarihinde toplanan "Maarif Kongresinde", Terbiye-i Milliyeyi dinden hariç tutmanın büyük bir yanığı olduğunu söylüyordu. Ancak Cumhuriyetin kuruluşundan günü gününe tam 4 ay sonra bu görüşler tarih sayfalarına gömülmüştür.

"Bir devletin irfan ve genel eğitim sisteminde milletin düşün ve duygu bakımından dirliğini sağlamak için öğretimin birleştirilmesi en doğru, en bilimsel ve çağdaş ve her yerde yararları ve iyilikleri görülmüş bir kuraldır. 1255 Gülhane Hatt-ı Hümayunundan sonra açılan Tanzimat-ı Hayriye döneminde yıkılmakta olan Osmanlı Saltanatı, öğretimi birleştirmeye başlamak istemişse de, bunu başaramamış ve tam tersine, bu yolda ikilik bile meydana gelmiştir. Bu ikilik eğitim ve öğretim birliği bakımından birçok zararlı sonuç doğurdu."

"Bir millet bireyleri ancak bir eğitim görebilir. Bir ülkede iki türlü eğitim, iki türlü insan yetiştirir. Bu ise, duygu ve düşün birliğini ve dayanışma amaçlarını bütünüyle yok eder."

Yukarıdaki gerekçe ile TBMM, 3 Mart 1924 tarihinde kabul ettiği Öğretim Birliği (Tevhid-i Tedrisat) Yasası ile ulusal birlik yerine ümmetçiliğe dayalı ikili eğitim dizgesine son vermiştir. Bu yasa ile medreseler kapatılmış, tüm okullar Milli Eğitim Bakanlığına bağlanmıştır. Böylece çok kısa bir sürede Cumhuriyet tarihinin en köklü eğitim reformu gerçekleştirilmiş; Türk eğitimi, ulusal ve laik bir nitelik kazanmıştır.

Öğretim Birliği Yasası ile, İmamlık ve Hatiplik işleri ile görevli memurlar yetiştirilmek üzere yeni okullar açabileceği konusunda Milli Eğitim Bakanlığı yetkili kılınmıştır.

Bugün gelinen nokta şudur: İmam-Hatip Okulları (ortaokul ve lise) meslek okulu niteliğini yitirmiş, hem dini eğitim veren, hem de yükseköğretime

öğrenci hazırlayan genel lise yerine geçmişlerdir. Öyle ki, Imam-Hatip Lisesini bitirenler, yükseköğretime girişte, ilk tercih olarak İlahiyat Fakültesi değil, kamu yönetimi, hukuk vb. alanları seçmektedirler. Kur'an Kursu mezunlarına ortaokul denkliği verilerek, çağdaş eğitime paralel olarak yürütülen dini eğitim devletçe desteklenmek istenmektedir.

Böylece yeniden, 1924 öncesinde olduğu gibi ikili eğitime dönülmek istenmektedir. Türkiye Cumhuriyetinin ve Türk demokrasisinin temeli olan laik eğitim giderek yara almaktadır. Kimi yörelerimizde Imam-Hatip Lisesi öğrencileri, Cumhuriyet Bayramı törenlerine katılmamakta, katılanlar da başörtüleri ile katılmak istemektedirler.

Bu gelişmeler ışığında şu sorular akla gelmektedir?

Türkiye AT'da sanayi ürünleri rekabetini imam işgücü ile mi başaracaktır? AT ülkelerinin hiçbiri din temeline dayalı bir devlet değildir. Bu ülkelerde eğitim laiktir. Laiklik, demokrasinin "olmazsa olmaz" ilkesidir. Bu ilkedен ödün verilmesi, ülkemizi yüzyıl geriye götürür.

Ayrıca yeni bağımsızlığına kavuşan Türk Cumhuriyetlerince, Türk eğitim sisteminin model olarak alınmak istenmesinin en başta gelen nedeni, eğitimin laik olma niteliğidir.

Ortaöğretim Finansmanı

Türkiye'de toplam ortaöğretim öğrencilerinin yalnızca % 2.7'si özel okullarda öğrenim görmektedirler. Dolayısıyla ortaöğretimin % 97.3'ü devletçe finanse edilmektedir. Örneğin 1991 yılında Milli Eğitim Bakanlığı toplam harcamalarının % 13.28'i genel ortaöğretim, % 13.30'u da mesleki-tekniк ortaöğretim için harcanılmıştır.

ÇİZELGE 5

M.E.B. MESLEKİ-TEKNİK ORTAÖĞRETİMDE ÖĞRENCİ SAYISININ VE HARCAMALARIN ÖĞRETİM TÜRLERİNE GÖRE DAĞILIMI (%)

Öğretim Türü	Öğrenci Sayısı (1989-1990)	Toplama Oranı (%)	Harcamaların Toplama Oranı (%) 1990
Erkek Teknik	266.729	48.9	40.50
Kız Teknik	46.296	8.4	20.25
Ticaret-Turizm	140.358	25.7	14.22
Din Eğitimi	92.585	17.0	25.03
Toplam	545.938	100.0	100.0

KAYNAK: DİE, Milli Eğitim İstatistikleri ve Maliye ve Gümrük Bakanlığı, Kesin Hesap Bütçe Cetv.

Çizelge 5'de görüldüğü gibi Milli Eğitim Bakanlığına bağlı mesleki-teknik liseler içinde, öğrenci sayısına oranla en yüksek harcama İmam-Hatip Liseleri için yapılmıştır. Ayrıca 1990 yılında mesleki-teknik ortaöğretim içinde öğrenci başına birim cari harcamaların en yüksek olduğu öğretim türü kız teknik öğretimdir. Oysa eğitimin hem nitelikli işgücü yönünden -ki mezunlarının çoğu diplomalı işsiz- hem demokrasi boyutunda, hem de toplumsal ve ekonomik kalkınma boyutunda en az verimli olan din öğretimidir. Öyleyse finansmanda bu öğretim türüne neden öncelik verilmektedir?

ÇİZELGE 6
ORTAÖĞRETİM KURUMLARINDA ÖĞRENCİ BAŞINA BİRİM CARİ HARCAMA
(1990 SABİT FİYATLARIYLA) TL.

YIL	GENEL LİSE	ERKEK TEKNİK	KIZ TEKNİK	TİCARET TURİZM	DİN EĞİTİMİ
1983	633.646.-	1.563.913.-	2.058.281.-	830.666.-	686.505.-
1984	379.072.-	1.297.872.-	1.879.146.-	799.012.-	658.142.-
1985	306.274.-	1.137.044.-	1.715.278.-	780.779.-	611.779.-
1986	303.265.-	1.099.674.-	1.692.524.-	788.168.-	622.863.-
1987	306.733.-	1.115.742.-	1.655.849.-	767.610.-	622.387.-
1988	281.738.-	996.948.-	1.578.413.-	623.386.-	589.044.-
1989	386.248.-	1.171.691.-	2.426.228.-	744.230.-	801.878.-
1990	465.123.-	1.513.679.-	2.720.784.-	981.302.-	939.886.-

KAYNAK : Maliye ve Gümrük Bakanlığı, **Bütçe Kesin Hesap Cetvelleri,**
DİE, Fiyat Endeksleri

Sonuç olarak üniversite önünde yığılmaları önlemek için, ortaöğretimde öncelik mesleki-teknik öğretime verilmelidir. Ama hangi mesleki-teknik ortaöğretime? Sanayileşen ülkemiz için teknisyen yetiştiren mesleki-teknik ortaöğretime...

Bundan ekonomik kalkınmada, toplumsal gelişmede, ülkemizin çağdaş uygarlık düzeyine yükselmesinde, demokrasinin güçlenmesinde en verimli mesleki-teknik lise türü, İmam-Hatip Liseleridir, sonucu çıkarılabilir mi? Tam tersine, oransal olarak en çok kaynak ayrılan mesleki-teknik lise (İHL), laiklik karşısı bir gençlik yetiştirilerek, demokrasiyi dinamitlemek için mi?

KAYNAKLAR

Âdem, Mahmut. "Ulusal Eğitim Politikamız". Üçüncü İzmir İktisat Kongresi: Bildiriler. İzmir: 1991.

Akyol, Avni. TBMM 1991 Yılı Bütçe Raporu. Ankara: MEB, 1991.

DİE. Nüfus ve Milli Eğitim İstatistikleri.

DPT. Kalkınma Planları.

Solomon, Philippe. Théorie Economique et Stratégie d'Enseignement. Paris: 1966.

TİSK. Türkiye'de Mesleki Eğitim. Ankara: 1991.

TÜSİAD. Türkiye'de Eğitim. İstanbul: 1990.

TÜRK EĞİTİM DERNEĞİ EĞİTİM DİZİSİ YAYINLARI

FİYATI

— Yüksek Öğretime Giriş Sorunları	(Tükendi)
— Ulusal Eğitim Politikamız	(Tükendi)
— Çocuk ve Eğitim	(Tükendi)
— Temel Eğitim ve Sorunları	(Tükendi)
— Atatürk ve Eğitim	12.500.-
— Türkiye'de Meslek Eğitimi ve Sorunları	12.500.-
— Okul Öncesi Eğitim ve Sorunları	12.500.-
— Bugünden Yarına Ortaöğretimimiz	12.500.-
— Gençliğin Eğitimi ve Sorunları	12.500.-
— Eğitimde Psikolojik Hizmetler ve Sorunları	12.500.-
— Yaygın Eğitim ve Sorunları	12.500.-
— Yükseköğretimde Değişmeler	12.500.-
— Demokrasi için Eğitim	15.000.-
— Eğitimde Laiklik	20.000.-

Kitaplar öğretmen ve öğrencilere % 20 indirimlidir.